

Zadovoljstvo romantičnom vezom kod mladih odraslih

Leverić, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:012307>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-17**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

ZADOVOLJSTVO ROMANTIČNOM VEZOM KOD MLADIH ODRASLIH

Diplomski rad

Nikolina Leverić

Mentorica: dr. sc. Margareta Jelić, red. prof.

Zagreb, 2024.

IZJAVA

Pod punom moralnom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradila samostalno te da u njemu nema kopiranih, prepisanih ili preuzetih dijelova teksta tuđih radova koji nisu propisno označeni kao citati s navedenim izvorom iz kojeg su preneseni.

U Zagrebu 6.6.2024.

Nikolina Leverić

SADRŽAJ

UVOD.....	1
Važnost romantičnih veza	1
Zadovoljstvo vezom	2
Privrženost.....	3
Iskazivanje naklonosti i antagonizma.....	7
Responzivnost partnera.....	8
CILJ ISTRAŽIVANJA.....	9
PROBLEM	10
METODA	11
Postupak.....	11
Sudionici.....	11
Mjerni instrumenti	12
REZULTATI	15
RASPRAVA.....	20
Metodološki nedostaci i praktične implikacije.....	25
ZAKLJUČAK.....	27
LITERATURA.....	28
PRILOZI.....	38

Zadovoljstvo romantičnom vezom kod mladih odraslih

Sažetak

Romantični odnosi centralni su dio života mladih odraslih. Zbog toga je važno kontinuirano ispitivati kako različiti aspekti partnerskog odnosa doprinose njegovom zadovoljstvu. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati ulogu privrženosti, iskazivanja naklonosti i antagonizma te responzivnosti partnera u objašnjenju zadovoljstva romantičnom vezom. U istraživanju je sudjelovalo 436 ispitanika koji su u romantičnom odnosu minimalno 6 mjeseci i dobi između 18 i 30 godina. Sudionici su ispunjavali upitničke mjere koje ispituju privrženost prema bliskom partneru, iskazivanje naklonosti i antagonizma, percipiranu responzivnost partnera i zadovoljstvo vezom. Provedena je hijerarhijska regresijska analiza, s kontrolnim varijablama u prvom koraku (rod, dob, trajanje veze) i varijablama od interesa u drugom koraku. Značajni samostalni negativni doprinos u predviđanju zadovoljstva vezom imale su izbjegavajuća privrženost, iskazivanje antagonizma, dob i rod (muškarci su zadovoljniji), a značajni samostalni pozitivni doprinos imala je percipirana responzivnost partnera. Anksiozna privrženost i iskazivanje naklonosti nisu imale značajni samostalni doprinos, ali se njihova uloga u zadovoljstvu vezom ne treba zanemariti. Responzivnost partnera pokazala se kao naj snažniji prediktor zadovoljstva, a njen odnos s drugim prediktorima poželjno je dodatno ispitati.

Ključne riječi: zadovoljstvo vezom, privrženost, naklonost, antagonizam, responzivnost partnera

Romantic relationship satisfaction among young adults

Abstract

Romantic relationships are a central part of young adults' lives. That is why it is important to continuously examine how different aspects of a partner relationship contribute to its satisfaction. The aim of this study was to examine the role of attachment, expressions of affection and antagonism, and the partner responsiveness in explaining relationship satisfaction. The study involved 436 participants aged 18 to 40 who have been in a romantic relationship for at least 6 months. Participants completed questionnaire measures that examine attachment to a romantic partner, expression of affection and antagonism, perceived partner responsiveness, and satisfaction with the relationship. A hierarchical regression analysis was conducted, with control variables in the first step (gender, age, relationship duration) and variables of interest in the second step. Avoidant attachment, expression of antagonism, age and gender (men are more satisfied) had a significant individual negative contribution in predicting relationship satisfaction. Perceived partner responsiveness had a significant individual positive contribution. Anxious attachment and expression of affection did not have a significant individual contribution, but their role in relationship satisfaction should not be ignored. Partner responsiveness proved to be the strongest predictor of satisfaction, and its relationship with other predictors should be further examined.

Key words: relationship satisfaction, attachment, affection, antagonism, partner responsiveness

UVOD

Važnost romantičnih veza

Kada se ljude upita što daje smisao njihovim životima, većina njih istakne važnost bliskih odnosa s drugima (Klinger, 1977). Ostvarivanjem bliskih odnosa zadovoljava se jedna od glavnih ljudskih potreba, potreba za povezanošću (Reeve, 2010) te potreba za ljubavlju i pripadanjem (Glasser, 1999). Bliski odnosi mogu biti značajan izvor pomoći i podrške u različitim životnim situacijama, dok nedostatak takvih veza može dovesti do usamljenosti (Derlega, 2013). Bliski odnosi prisutni su u različitim interpersonalnim domenama - u obiteljskim, prijateljskim i romantičnim odnosima. Iako različite vrste bliskih odnosa donose korist za pojedinca, romantični odnosi pružaju zadovoljstvo koje se ne može nadoknaditi prijateljstvima (Baumeister i Leary, 2017). Blisku romantičnu vezu možemo definirati kao odnos u kojem su članovi u stalnim, dobrovoljnim interakcijama (Collins, 2003), brinu o dobrobiti drugog člana (Mills i Clark, 2001) te, u odnosu na ostale bliske odnose, među partnerima postoji neki oblik privlačnosti i strasti koji može, ali ne mora uključivati seksualnu komponentu (Brown i sur., 1999). Ulazak u romantičnu vezu može donijeti niz dobitaka, poput sigurnosti, podrške, intimnosti, povezanosti, pozitivnih emocija (ljubav, sreća, strast), osobnog razvoja, zajedničkih aktivnosti (Apostolou i sur., 2023; Sedikides i sur., 1994), ali i gubitaka, poput stresa i brige oko odnosa, svađa, gubitka privatnosti, ulaganja truda i vremena, nedostatka slobode druženja (Sedikides i sur., 1994). Pokazalo se da je iskustvo zadovoljavajuće veze važno za sreću, dobrobit i mentalno zdravlje (Berscheid i Peplau, 1983; Braithwaite i Holt-Lunstad, 2017), a ulaskom u romantični odnos raste subjektivni osjećaj sreće, neovisno o tome radi li se o kohabitaciji ili ne (Soons i sur., 2009). Mnoga istraživanja potvrđuju pozitivan odnos kvalitete braka i dobrobiti te kvalitete braka i zdravlja (Proulx i sur., 2007; Robles i sur., 2014; Wilson i Oswald, 2005), ali neovisno o tome o kojoj je vrsti romantičnog odnosa riječ, bivanje u zajednici doprinosi povećanju dobrobiti (Musick i Bumpass, 2012). No, nisu svi romantični odnosi sretni i zadovoljavajući. Ponekad parovi nailaze na probleme koje ne mogu riješiti, ne pružaju si uzajamnu podršku i ljubav te im nedostaje dodatni sastojak za sreću. Stoga, pozitivan odnos dobrobiti i bivanja u romantičnom odnosu vrijedi za sretne veze u kojima su partneri međusobna podrška i nagrada jedan drugome, a nedostatak bivanja u romantičnoj vezi

bolji je od bivanja u nezadovoljavajućoj i štetnoj vezi (Ross, 1995) koja može intenzivirati stres kod pojedinca (Roberson i sur., 2018).

Partnerski odnosi u fokusu su mladih odraslih ljudi. Zbog veće slobode i autonomije koju mlada odrasla dob pruža, ovo se razdoblje razlikuje od adolescencije. Ono je prožeto istraživanjem različitih mogućnosti i opcija u društvenom, romantičnom i poslovnom svijetu. Istraživanje donosi uzbuđenje, ali i nesigurnost glede važnih odluka i nepredvidive budućnosti. Mladi odrasli u ovom razdoblju preispituju svoje romantične odnose kako bi spoznali s kakvom osobom dugoročno žele biti (Arnett, 2015). Važno je da ti odnosi doprinose psihološkoj dobrobiti pojedinca. Odnos prožet sukobima, destruktivnom komunikacijom, negativnim i hostilnim ponašanjima, oskudnom predanošću i niskim zadovoljstvom ostavlja po pojedinca ožiljke i štetne temelje za kasnije odnose (Fincham i Cui, 2010). Upravo zato što romantični odnosi postaju važan dio svakodnevnog života, važno je osvijestiti kakav emocionalni i psihološki utjecaj na nas imaju, prepoznati koji nam aspekti odnosa štete, a koji doprinose, identificirati komunikacijske probleme pravovremeno i steći kvalitetne mehanizme suočavanja s problemima. Na taj način možemo nastaviti graditi odnos ako ima potencijala biti kvalitetan, ali ga i okončati na vrijeme ako je ugrožavajući, prije nego li ostavi nepovratne negativne posljedice.

Zadovoljstvo vezom

Služeći se definicijom zadovoljstva brakom prema Hawkins (1968), zadovoljstvo vezom možemo definirati kao subjektivni doživljaj ugone, sreće i zadovoljstva koje osoba osjeća prema raznim aspektima veze. Mnoge teorije socijalne psihologije pridaju velik značaj *ponašanju* u objašnjenju zadovoljstva romantičnim odnosom (Huston i Vangelisti, 1991). Prema glavnim postavkama teorije socijalnog učenja (Bandura, 1977), interpretiranih u kontekstu romantičnih veza, partnerski odnos promatra se kao ciklus uzajamnih ponašanja i reakcija koje izmjenjuju partneri (Jacobson i Margolin, 2019). Ponašanje svakog partnera (nagrađujuće ili kažnjavajuće) posljedica je partnerovih reakcija i obrnuto, što znači da partneri međusobno utječu jedan na drugog. Kada partneri izmjenjuju nagrađujuća ponašanja, kvaliteta veze raste, dok ju razmjena kažnjavajućih ponašanja narušava. Teorija socijalne razmjene temelji zadovoljstvo u romantičnoj vezi na dobitcima i gubicima. Dobici su ishodi koji su nagrađujući (npr. podrška, poštovanje,

ljubav), a gubici su negativni aspekti veze (npr. svađe, manjak podrške i ljubavi), a partneri u odnosu nastoje maksimizirati vlastite pozitivne ishode (Burgess i Huston, 1979). Teorija međuzavisnosti (Thibaut i Kelley, 1959; Thibaut i Kelley, 1978), kao varijanta teorije socijalne razmjene, uz dobitke i gubitke uvodi pojam razine očekivanja. Stoga, zadovoljstvo romantičnim odnosom ovisi o omjeru dobitaka i gubitaka te njegovom usporedbom s razinom očekivanja, koja proizlazi iz prethodnih romantičnih iskustava. Ukoliko je osoba prethodno bila u zadovoljavajućem odnosu, punom ljubavi, podrške i poštovanja, razina očekivanja od sadašnje veze bit će visoka te će zahtijevati veću količinu dobitaka u odnosu na osobu koja je prethodno bila u nezadovoljavajućoj vezi. Ako ishodi premašuju razinu očekivanja, pretpostavlja se subjektivno zadovoljstvo vezom te, obrnuto, ako ishodi ne dostižu razinu očekivanja, osoba će biti manje zadovoljna odnosom. Dakle, zadovoljstvo vezom određuju ponašanja koja partneri iskazuju u svojim interakcijama. Oni partneri koji su zadovoljniji romantičnom vezom topliji su i manje hostilni prema drugom partneru, u usporedbi s onima koji iskazuju manje razine zadovoljstva. S vremenom se zadovoljstvo te pozitivna i negativna ponašanja partnera međusobno reflektiraju, što znači da partneri započinju poprimati i iskazivati obrasce ponašanja svog partnera (Huston i Vangelisti, 1991). Budući da iskazivanjem ponašanja partneri direktno utječu jedan na drugoga, za poboljšanje kvalitete odnosa važno je izmjenjivati pozitivna ponašanja, dok negativna ponašanja štete kvaliteti odnosa (Jelić i sur., 2014).

Privrženost

Teorija privrženosti jedna je od najsveobuhvatnijih teorija bliskih odnosa (Rholes i Simpson, 2004). Razvijena iz radova Johna Bowlbyja (1969; 1973; 1980), teorija sugerira da kvaliteta ranih životnih interakcija djeteta i primarnog skrbnika oblikuje način kojim dijete procesira informacije o sebi i svijetu oko sebe. Privrženost je trajna emocionalna veza između djeteta i skrbnika (tzv. figure privrženosti), a izražava se kroz pokušaje traženja i održavanja bliskosti sa skrbnikom, naročito u stresnim situacijama kada mu je posebno potreban osjećaj sigurnosti. Figura privrženosti trebala bi biti osoba zbog koje dijete može bezbrižno istraživati, koju percipira kao izvor podrške i utjehe i koja predstavlja tzv. *sigurnu bazu* kojoj se ono može vratiti u situacijama stresa (Rholes i Simpson, 2004).

Mary Ainsworth svojom je paradigmom nepoznate situacije produbila Bowlbyjevu teoriju. U njenom su empirijskom istraživanju promatrane dječje reakcije na privremeno odvajanje od majke te ponovno ujedinjenje s njom (Ainsworth i sur., 1979). Primijetili su da djeca različito reagiraju na majčin odlazak, period majčinog izbivanja te ponovnu uspostavu kontakta s njom. Promatrane individualne razlike u dječjem ponašanju dovele su do ideje o tri različita stila privrženosti: *sigurnog, izbjegavajućeg te anksiozno-ambivalentnog stila privrženosti*. Kvaliteta odnosa djeteta i majke vidljiva je u tome koliko se dijete oslanja na nju i vidi ju kao izvor sigurnosti (Bartholomew i Horowitz, 1991), a već je u prva tri mjeseca vidljivo da ono različito reagira na prisutnost majke, nego na prisutnost ostalih članova obitelji (Bowlby, 1969). Majke sigurno privržene djece osjetljive su na njihove potrebe i reagiraju u skladu s njima, a djeca svijet gledaju kao sigurno mjesto, imaju kvalitetne odnose s vršnjacima, prilagodljivi su, imaju višu razinu samopouzdanja, samostalniji su, bolje rješavaju probleme te su im socijalne vještine više razvijene, u odnosu na nesigurno privrženu djecu (Ajduković i sur., 2007).

Ponašanja privrženosti protežu se kroz cijeli život (Bowlby, 1969) i ovisе o tome kakvo su iskustvo osobe imale sa svojim figurama privrženosti u djetinjstvu (Rholes i Simpson, 2004). Ulaskom u nove odnose različite prirode, pojedinci koriste prethodno internalizirana prošla iskustva, očekivanja i vjerovanja za kreiranje svog društvenog svijeta i stupanje u interakcije s drugima (Collins i Allard, 2001). Prema teoriji privrženosti, ti rani obrasci formiraju *unutarnje radne modele* koji su utjecajni prilikom ostvarivanja privrženih odnosa u odrasloj dobi (Noller i Feeney, 2006), što znači da oblikuju naša očekivanja i vjerovanja o tome kako odnosi u odrasloj dobi trebaju funkcionirati i kako ćemo se mi u njima ponašati. Vodeći se time, Hazan i Shaver (1987) proučavali su privrženost u romantičnim odnosima te su na romantičnu ljubav gledali kao na proces privrženosti. Razvili su skalu samoprocjene stilova romantične privrženosti u odrasloj dobi, koji reflektiraju stilove privrženosti identificirane od strane Ainsworth i suradnika (1979) - sigurnu, anksioznu/ambivalentnu i izbjegavajuću privrženost. Sigurno privrženi pojedinci romantična iskustva opisuju kao sretna, imaju povjerenja u svog partnera, prihvaćaju ga unatoč njegovim nedostacima, ne strahuju da će ih partner napustiti, ugodno im je razvijati i produbljavati bliskost s partnerom te su im veze obično duljeg trajanja. Anksiozno privrženi pojedinci ljubomorni su, čeznu za reciprocitetom i sjedinjenjem, doživljavaju emocionalne uspone i padove, ljubav djelomično gledaju kao

opsesiju, strahuju da ih partner ne voli dovoljno i žude za većom intimnosti nego što im partner pruža. Izbjegavajuće privrženi pojedinci iskazuju strah od bliskosti i intimnosti, nemaju povjerenja u partnera, percipiraju da im drugi žele biti bliže nego što to njima intuitivno odgovara pa im to izaziva nelagodu (Hazan i Shaver, 1987; Kokorić i Gabrić, 2009).

Bartholomew i Horowitz (1991) također su istraživali privrženost u odrasloj dobi te su naglasak stavili na prethodno navedene unutarnje radne modele. Njih su ukomponirali u dvodimenzionalni model privrženosti, koji se sastoji od dvije dihotomne dimenzije, *modela o sebi* (smatram li da vrijedim biti voljen/a i prihvaćen/a) i *modela o drugima* (smatram li druge ljude povjerljivima i dostupnima ili nepovjerljivima i odbijajućima). U skladu s tim, možemo govoriti o četiri tipa privrženosti prikazanih na Slici 1.

Slika 1

Dvodimenzionalni model privrženosti u odrasloj dobi (Bartholomew i Horowitz, 1991)

		Model o sebi (ovisnost/anksioznost)	
		Pozitivan (niska)	Negativan (visoka)
Model o drugima (izbjegavanje)	Pozitivan (nisko)	SIGURNI TIP ugoda s intimnosti i autonomijom	ZAOKUPLJENI TIP zaokupljenost odnosima
	Negativan (visoko)	ODBIJAJUĆI TIP odbijanje intimnosti protuovisnost	PLAŠLJIVI TIP strah od intimnosti izbjegavanje društva

Otkada su Hazan i Shaver (1987) potvrdili mogućnost mjerenja privrženosti skalama samoprocjene, ostali su istraživači počeli proširivati prvotni upitnik. Brennan i sur. (1998) prepoznali su da se stilovi privrženosti Ainsworth i sur. (1979) mogu smjestiti unutar dvodimenzionalnog prostora, ovisno o izraženosti dviju dimenzija: *anksioznosti* (strah od odbijanja i napuštanja te izražena potreba za bliskosti) i *izbjegavanja* (neugoda zbog intimnosti i želja za održavanjem neovisnosti). Na isti se način tipovi privrženosti iz modela Bartholomew i Horowitz (1991) mogu rasporediti u ovaj dvodimenzionalni prostor. Rezultat na dimenziji izbjegavanja govori nam kako osoba percipira druge (visoki rezultat = negativan model o drugima), a rezultat na dimenziji anksioznosti kako osoba vidi sebe (visoki rezultat = negativan model o sebi). Sukladno tome, sigurno

privrženi nisko su na obje dimenzije, zaokupljeni su visoko na anksioznosti i nisko na izbjegavanju, odbijajući su nisko na anksioznosti i visoko na izbjegavanju, a plašljivi su visoko na obje dimenzije. Brennan i sur. (1998) svojim su istraživanjem potvrdili opravdanost ispitivanja privrženosti korištenjem dviju skala (izbjegavanja i anksioznosti), a time se vodi i trenutno istraživanje.

Osobe različitog stila privrženosti razlikuju se u svom ponašanju prema partnerima u romantičnom odnosu. Pokazalo se da su osobe s izraženom anksioznom privrženosti afektivne i otvorene prema partneru (Guerrero i Bachman, 2006), uspostavljaju kontakt očima, brižne su i pokazuju interes prema partneru, a u pozadini takvih ponašanja vjerojatno je sklonost traženja i održavanja bliskosti (Guerrero, 1996). No, unatoč romantičnoj afektivnosti, njihova je brižnost intruzivna (Kunce i Shaver, 1994), iskazuju ju na kontrolirajući način (Feeney i Collins, 2001) i najčešće nije usklađena s partnerovim potrebama (Collins i sur., 2010). Također, pokazalo se da osobe anksiozne privrženosti pokazuju manje pozitivnosti (npr. davanje komplimenata) (Guerrero i Bachman, 2006) i empatije (Kunce i Shaver, 1994), u manjem stupnju koriste dodir i manje se smiju u interakciji s partnerom (Tucker i Anders, 1998), koriste prisilnu kontrolu (Arseneault i sur., 2023), verbalnu agresiju (Miga i sur., 2010) i verbalne prijetnje kao rezultat neugodnih emocija (Simpson i Rholes, 1994), zahtjeve i agresiju kada ne mogu biti bliski partneru koliko bi htjeli (Bartholomew, 1993).

Izbjegavajuće privrženi partneri iskazuju manje razine naklonosti u odnosu (Floyd, 2002; Guerrero, 1996), pozitivnosti, podrške, otvorenosti (Guerrero i Bachman, 2006) i bliskosti (Kunce i Shaver, 1994). Također, rijetko izmjenjuju fizičke dodire s partnerom (Debrot i sur., 2021; Tucker i Anders, 1998), općenito manje čeznu za dodirima (Jakubiak i sur., 2021), imaju smanjene ugodne emocije prema maženju (Chopik i sur., 2014) i imaju teškoće s komuniciranjem tuge (Guerrero i sur., 2009). U situacijama stresa često reagiraju ljutnjom (Rholes i sur., 1999) pa koriste taktike izbjegavanja, taktike agresivnosti (npr. vikanje) ili pasivnu agresiju (Feeney, 1995). Dakle, obje su vrste nesigurne privrženosti povezane s hostilnosti u romantičnom odnosu (Morrison i sur., 1997). U jednom hrvatskom istraživanju (Mihelčić, 2023) dobivene su negativne povezanosti nesigurnih privrženosti s iskazivanjem pozitivnih ponašanja i pozitivne povezanosti s iskazivanjem negativnih ponašanja. Isto tako, izbjegavajuća privrženost imala je samostalni doprinos u predviđanju naklonih i antagonističkih interakcija, a

anksiozna privrženost u predviđanju antagonističkih ponašanja Stoga, mnogi su se istraživači zapitali narušava li nesigurna privrženost zadovoljstvo romantičnim odnosom. Nalazi izvještavaju o negativnoj povezanosti nesigurnih privrženosti sa zadovoljstvom romantičnom vezom (Candel i Turliuc, 2019; Hammond i Fletcher, 1991; Towler i Stuhlmacher, 2013) te njihovom negativnom doprinosu zadovoljstvu vezom (Mišković, 2022; Vollmann i sur. 2019; Zorić, 2023). Uzevši u obzir postavke teorije privrženosti i prikazane nalaze istraživanja, možemo zaključiti da se privrženost razvija u ranim fazama života te određuje način kojim stvaramo i održavamo romantične veze u odrasloj dobi, kako se ponašamo prema partnerima te koliko smo zadovoljni odnosom.

Iskazivanje naklonosti i antagonizma

Kada govorimo o odnosu ponašanja koje partneri razmjenjuju i zadovoljstva partnerskim odnosom, naglasak se stavlja na procjenu ponašanja partnera, a ne na procjenu vlastitog ponašanja i kako ta ponašanja doprinose vlastitom zadovoljstvu vezom. Procjena partnerovog ponašanja govori nam o socioemocionalnoj klimi u odnosu i obuhvaća dimenzije *naklonosti* i *antagonizma* (Caughlin i Huston, 2006). Naklonost uključuje afektivna ponašanja prema partneru (npr. podrška, toplina, davanje pohvale, pokazivanje interesa za partnera, fizička bliskost i sl.), a antagonizam negativna ponašanja (npr. vrijeđanje, vikanje, kritiziranje, nezainteresiranost za partnera i sl.) Naklona ponašanja doprinose zadovoljstvu vezom, dok antagonistička ponašanja štete odnosu (Jelić i sur., 2014) i povrjeđuju partnera kojemu je to ponašanje upućeno (Lamkin i Lavner, 2019). S druge strane, nedostaje istraživanja koji ispituju vlastitu percepciju iskazivanja naklonih i antagonističkih ponašanja prema partneru, a ta nam spoznaja može pomoći razumjeti komunikacijsku prirodu u odnosu i osvijestiti kako naši postupci doprinose našem zadovoljstvu vezom, o čemu će biti riječ u ovom istraživanju.

Iako dosadašnja istraživanja nisu direktno koristila mjeru vlastitog iskazivanja naklonih i antagonističkih ponašanja u ispitivanju njihove povezanosti sa zadovoljstvom romantičnom vezom, ispitivala su neke pozitivne i negativne obrasce ponašanja koji se mogu interpretirati kao iskaz naklonosti i antagonizma. Konkretno, nalazi stranih istraživanja pokazuju da je negativnost (Christensen i Walczynski, 1997), bilo vlastito izražavanje negativnosti ili primanje negativnosti od strane partnera (Huston i Vangelisti, 1991), negativno povezana sa zadovoljstvom u odnosu. Nadalje, osobe koje su na

samoprocjeni ugodnosti (npr. empatičnost i toplina, nasuprot hostilnosti) postigle niski rezultat, ujedno su iskazivale i manje zadovoljstvo vezom (Heller i sur., 2004). Također, prisustvo negativnog afekta tijekom konflikta ili svađe predviđa rani razvod braka, a izostanak pozitivnog afekta u trenucima konflikta ili na bazi svakodnevne komunikacije predviđa (kasniji) razvod (Gottman i Levenson, 2000). Konačno, učestalije negativno ponašanje i rjeđe pozitivno ponašanje razlikuje neadaptivne, uznemirene parove od onih adaptivnih (Markman i sur., 1981, prema Filsinger i Thoma, 1988).

S druge strane, porast naklonih ponašanja vodi unapređenju fizičke i psihološke dobrobiti te zadovoljstva romantičnom vezom (Floyd i sur., 2009). Pokazalo se da dijeljenje osobno doživljenih pozitivnih iskustava s drugim ljudima (ne konkretno romantičnim partnerima) doprinosi doživljaju svakodnevnog pozitivnog afekta te psihološkoj dobrobiti (Gable i sur., 2018), što može biti primjer naklone interakcije u romantičnom odnosu i poticaj za učestalije komuniciranje pozitivnih događaja partneru. Iskazi empatije (Ulloa i sur., 2017), afektivnosti (Hesse i Mikkelsen, 2017) i afektivnog dodira (Jakubiak, 2022) također su u pozitivnom odnosu sa zadovoljstvom vezom, a pozitivno percipirana komunikacija od strane predbračnih partnera bila je povezana sa zadovoljstvom romantičnim odnosom nekoliko godina kasnije (Markman, 1981).

Responzivnost partnera

Osim što je važno kako se mi odnosimo prema partneru, važno je i kako vidimo svog partnera te koliko on djeluje u skladu s našim potrebama. *Percipirana responzivnost partnera* odnosi se na naše vjerovanje i percepciju koliko partner razumije naše kvalitete, mišljenja, potrebe i emocije, koliko nas cijeni, poštuje te iskazuje brigu i podršku (Gable i Reis, 2006). Važna je za interpersonalne procese (intimnost, bliskost), i intrapersonalne procese (samopoštovanje, spoznaju o sebi). Responzivnost pripada modelu intimnosti (Reis i Shaver, 1988), prema kojem je intimnost transakcijski proces - počinje izražavanjem osobnih informacija i osjećaja (samootkrivanjem), a nastavlja se kada partner na to odgovori empatijom i podrškom (responzivnost). Osoba procjenjuje odnos intimnijim i zadovoljavajućim kada osjeća da je partner brižan, da ju cijeni, poštuje, razumije i iskazuje svoju responzivnost (Candel i Turliuc, 2021; Canevello i Crocker, 2010) te se nakon takve interakcije u kojoj je traženje podrške zadovoljeno, osjeća bolje (Collins i Feeney, 2000). Percipirana responzivnost partnera također je pozitivno

povezana s dobrobiti (Fekete i sur., 2007). Pokazalo se da, kad je osoba responzivna prema partneru, projicira tu responzivnost na partnera te, zatim, i njega percipira brižnim i podržavajućim (Lemay i sur. 2007). Nadalje, afilijativna ponašanja jedne osobe pobuđuju takva ponašanja i u drugoj osobi (Bartholomew i Horowitz, 1991), što znači da vlastito iskazivanje topline, podrške, razumijevanja i poštovanja koje upućujemo osobi, potiče partnera da se odnosi prema nama na sličan način. S druge strane, ako smo antagonistički nastrojeni prema partneru, povećavamo vjerojatnost da nam nepoželjna ponašanja budu uzvrćena (Černeli, 2015). U istraživanju Laurenceau i sur. (2005) pokazalo se da su dnevna izvješća o intimnosti u pozitivnoj korelaciji sa zadovoljstvom odnosom te da je destruktivni oblik komunikacije negativno povezan s intimnosti. To nam govori da razvojem konstruktivne i podržavajuće komunikacije, možemo doprinijeti zadovoljstvu vezom i intimnosti koju osjećamo u interakcijama s partnerom. Ponekad naša vjerovanja i vrijednosti koje prenosimo iz jedne u drugu interakciju mogu utjecati na našu percepciju. Osobe s nesigurnom privrženosti imaju pesimističnija očekivanja pa interakcije s partnerima percipiraju nepovoljnije (Collins i Feeney, 2000), slabije percipiraju neverbalnu komunikaciju svojih partnera (Mikulincer i Shaver, 2007) i izvještavaju o manjoj responzivnosti partnera (Groznicca, 2023; Mišković, 2022), vjerojatno zbog pristranosti u procjenama.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Privrženost u ranoj dobi temelj je razvijanja privrženosti u odrasloj dobi i romantičnim odnosima, oblikuje našu percepciju i ponašanja u odnosima općenito. Ta ponašanja mogu biti pozitivna (naklona) i negativna (antagonistička) te mogu doprinijeti ili naštetiti našem odnosu. Osim vlastitih ponašanja, važno je percipira li osoba partnera podržavajućim i brižnim. Proučavanje navedenog seta prediktora (anksiozne i izbjegavajuće privrženosti, iskazivanja naklonosti i antagonizma, percipirane partnerove responzivnosti) može dovesti do spoznaja o prirodi komunikacije u romantičnom odnosu i smjernicama kako graditi bolji odnos. Dok su prethodna istraživanja ispitivala svaki prediktor odvojeno, postoji nedostatak sveobuhvatnog razumijevanja o tome kako ti prediktori međusobno djeluju i zajednički doprinose zadovoljstvu u vezi.

Stoga je cilj istraživanja ispitati ulogu privrženosti, iskazivanja naklonosti i antagonizma u vezi te partnerove responzivnosti u objašnjenju zadovoljstva romantičnom vezom.

PROBLEM

Problem: Ispitati predviđaju li privrženost, percepcija iskazivanja naklonosti i antagonizma te percepcija responzivnosti partnera zadovoljstvo romantičnom vezom.

Hipoteza: Odabrani prediktori (anksiozna i izbjegavajuća privrženost, iskazivanje naklonosti i antagonizma, percipirana responzivnost partnera) objašnjavat će statistički značajni dio varijance samoprocjene zadovoljstva romantičnom vezom. Pritom će svi prediktori imati statistički značajan samostalni doprinos u objašnjenju individualnih razlika samoprocjena zadovoljstva romantičnom vezom.

1. Samoprocjene anksiozne i izbjegavajuće privrženosti bit će statistički značajno negativno povezane sa samoprocjenom zadovoljstva romantičnom vezom. Osobe koje procjenjuju da su više anksiozne i izbjegavajuće privržene bit će manje zadovoljne svojom romantičnom vezom.
2. Samoprocjena iskazivanja naklonosti bit će statistički značajno pozitivno povezana sa samoprocjenom zadovoljstva romantičnom vezom, što znači da će osobe koje postižu viši rezultat na iskazivanju naklonosti biti više zadovoljne romantičnom vezom. Samoprocjena iskazivanja antagonizma bit će statistički značajno negativno povezana sa samoprocjenom zadovoljstva romantičnom vezom, što znači da će osobe koje postižu viši rezultat na iskazivanju antagonizma biti manje zadovoljne romantičnom vezom.
3. Procjena partnerove responzivnosti bit će statistički značajno pozitivno povezana sa samoprocjenom zadovoljstva romantičnom vezom. Osobe koje percipiraju svog partnera više responzivnim bit će više zadovoljne svojom romantičnom vezom.

METODA

Postupak

Istraživanje zadovoljstva vezom provedeno je putem online upitnika (preko platforme *Google forms*) u periodu između 12. travnja i 26. travnja 2024. godine. Uzorak je prigodni i dobiven metodom snježne grude. Upit za ispunjavanjem upitnika i prosljeđivanjem upitnika poznanicima objavljen je na društvenim mrežama (*Facebook, Instagram, WhatsApp*), u raznim studentskim grupama, na forumu *Reddit* te na dva Instagram profila psihologinje i psihoterapeuta (koji se usko bavi područjem partnerskih odnosa). U upitu i na početnoj stranici upitnika objašnjena je svrha i najvažnije informacije o istraživanju, uputa i način rješavanja, okvirno trajanje istraživanja (10-15 minuta) te je posebno naglašena dobrovoljnost sudjelovanja u istraživanju, anonimnost ispitanika i mogućnost odustajanja u bilo kojem trenutku. Također, napomenuti su uvjeti za sudjelovanje u istraživanju (dob između 18 i 30 godina te minimalno trajanje veze 6 mjeseci) te zamolba da samo jedna osoba iz para riješi upitnik. Pri kraju upute naveden je kontakt autorice istraživanja za mogućnost javljanja glede dodatnih pitanja o samom istraživanju ili uvida u rezultate istraživanja na grupnoj razini. Prije početka rješavanja upitnika, ispitanici su dali pristanak na sudjelovanje u istraživanju klikom na praznu kućicu. Sudionici su na kraju upitnika mogli ostaviti e-mail adresu, ukoliko su htjeli sudjelovati u tomboli za osvajanje *Cinestar* poklon bona.

Sudionici

Ovo istraživanje obuhvaća mlade odrasle ljude u dobi između 18 i 30 godina. Iako se kategorija *mladih* prije smatrala razdobljem do 25. godine života, ova se granica najčešće pomiče do 30. godine života (Ministarstvo demografije i useljeništva, n.d.), zbog čega je u ovom istraživanju uključen navedeni raspon dobi. Istraživanju je pristupilo 472 sudionika, a iz obrade podataka isključeni su rezultati 36 sudionika. Budući da su dob i trajanje veze bili uvjeti za sudjelovanjem u istraživanju, isključeno je dvoje sudionika čija je veza trajala manje od 6 mjeseci, 10 sudionika koji nisu dali informaciju o trajanju veze, sedmero sudionika koji nisu dali informaciju o dobi, 10 sudionika starijih od 30 godina te četiri sudionika koji su označili da trenutno nisu u vezi. Isključeno je i dvoje sudionika koji su pod rod označili "ostalo" (nebinarne osobe) zbog premalog broja u skupini te jedan sudionik koji nije odgovorio na većinu čestica. Konačan broj sudionika iznosi 436

($N=436$). Ukoliko sudionici nisu odgovorili na neko pitanje, nisu bili uključeni u određenu analizu. Devetero sudionika nije odgovorilo na pitanje o trajanju veze, ali su naznačili da žive s partnerom i koliko dugo žive pa su oni zadržani u analizi, pod pretpostavkom da se pogreška dogodila slučajno.

Konačni uzorak činili su mladi odrasli u rasponu dobi od 18 do 30 godina ($M=25.3$, $SD=2.98$), od kojih je 320 žena (73.6%) i 115 muškaraca (26.4%). Većina je ljudi visokoobrazovana (imaju završeni preddiplomski, diplomski ili poslijediplomski studij), dok 26.4% ljudi ima završenu samo srednju školu i 0.9% osnovnu školu. Najviše sudionika živi u velikom gradu (44.8%), zatim u (manjem) gradu te najmanje u manjem mjestu ili selu (17.2%). Gotovo su svi sudionici zaposleni ili studenti, dok je mali broj njih nezaposlen ili su učenici. Sudionici su uglavnom u vezi ($N=390$; 89.4%), dok je 46 njih u braku (10.6%). Prosječno trajanje veze sudionika iznosi 45.3 mjeseci ($SD=30.8$). Gotovo podjednako ima onih koji žive s partnerom i onih koji ne žive, a od onih koji žive s partnerom, prosječna duljina trajanja kohabitacije iznosi 28.4 mjeseca. Gotovo svi sudionici nemaju djecu s partnerom (93.1%) te su u heteroseksualnoj vezi sa svojim partnerom (96.3%). Većina sudionika viđa se s partnerom svaki dan ili nekoliko puta tjedno, a komunikacija se pretežito odvija uživo (76.9%). Detaljni uvid u sociodemografske podatke i podatke o samoj vezi dostupan je u Prilogu A.

Mjerni instrumenti

Istraživanje objedinjuje pitanja o općim sociodemografskim podacima, pitanja o romantičnoj vezi, Upitnik privrženosti prema ljubavnom partneru, Inventar afektivnosti i antagonizma u braku, Skalu percipirane partnerove responzivnosti i Skalu zadovoljstva brakom. Ispitanici su odgovarali na pitanja navedenim redoslijedom.

Sociodemografska pitanja i pitanja o romantičnoj vezi. Na početku upitnika od sociodemografskih podataka ispitivala se dob, rod (muškarac, žena, ne želim se izjasniti, ostalo), razina formalnog obrazovanja (završena osnovna škola, završena srednja škola, završen preddiplomski studij, završen diplomski studij, završen poslijediplomski ili doktorski studij), veličina mjesta življenja (selo, manje mjesto, manji grad, grad, veliki grad) i radni status (učenik/ca, student/ica, zaposlen/a, nezaposlen/a). Vezano uz romantičnu vezu, od ispitanika se tražilo da navedu status veze (trenutno nisam u vezi, u

vezi sam, u braku sam), trajanje veze u mjesecima, žive li s partnerom te ako da, koliko dugo u mjesecima, koliko često provode vrijeme s partnerom (svaki dan, nekoliko puta tjedno, jednom tjedno, nekoliko puta mjesečno, jednom mjesečno, rjeđe od jednom mjesečno), kako se pretežito odvija njihova komunikacija (uživo ili putem indirektnih sredstva komunikacije), imaju li s partnerom dijete/djecu, radi li se o heteroseksualnoj ili homoseksualnoj vezi ili „ostalo“.

Privrženost u romantičnom odnosu. Za ispitivanje privrženosti u romantičnom odnosu korišten je Upitnik privrženosti prema ljubavnom partneru (Kamenov i Jelić, 2003). On je skraćena verzija Inventara iskustva u bliskim vezama Brennan i sur. (1998; engl. *Experiences in Close Relationship Inventory*) te ispituje dimenzije privrženosti romantičnom partneru. Sastoji se od 18 čestica (originalna verzija sadrži 36 čestica) raspoređenih u dvije subskale koje mjere dvije dimenzije, a svaka subskala ima 9 čestica. Neparne čestice mjere dimenziju izbjegavanja bliskosti (npr. “Radije ne pokazujem partneru svoje prave osjećaje”), a parne čestice dimenziju anksioznosti u romantičnom odnosu (npr. “Bojim se da moji ljubavni partneri neće mariti za mene koliko ja marim za njih”). Zadatak ispitanika je da na skali Likertovog tipa od 1 do 7 procjene u kojem se stupnju slažu s tvrdnjom (1 = uopće se ne slažem, 4 = niti se slažem niti se ne slažem, 7 = potpuno se slažem), pritom se referirajući na općenite osjećaje u romantičnim vezama, a ne na osjećaje u sadašnjoj vezi. Rezultat se određuje posebno za dvije subskale, pri čemu se ukupan rezultat na svakoj dimenziji računa kao prosjek odgovora pojedinih čestica. Viši rezultat ukazuje na veću izraženost dimenzije. Čestice pod rednim brojem 9, 13 i 17 obrnuto se boduju. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije, izražena Cronbachovim alpha koeficijentom, u istraživanju Kamenov i Jelić (2003) iznosila je $\alpha=.86$ za dimenziju izbjegavanja i $\alpha=.82$ na dimenziji anksioznosti. U ovom istraživanju pouzdanost za dimenziju izbjegavanja iznosi $\alpha=.82$, a za dimenziju anksioznosti $\alpha=.85$.

Iskazivanje naklonosti i antagonizma. Za ispitivanje percepcije iskazivanja naklonosti i antagonizma u romantičnom odnosu korišten je Inventar naklonosti i antagonizma u braku (Huston i sur., 2010; engl. *Inventory of Affection and Antagonism in Marriage*). Inventar je konstruiran za ispitivanje percepcije ponašanja partnera i emocionalne klime u braku (Jelić i sur., 2014), a čestice pozitivnih i negativnih ponašanja proizašle su iz

PAIR projekta (Huston i Vangelisti, 1991). U ovom istraživanju, kao i u istraživanju Mihelčića (2023), čestice ispituju percepciju vlastitog ponašanja u vezi, a ne partnerovog ponašanja. Ukupno ima 17 čestica, raspoređenih u dvije subskale, ovisno o tome opisuju li afektivna (npr. “Pružam partneru utjehu”) ili antagonistička ponašanja (npr. “Kritiziram ili se žalim na nešto što je moj partner učinio ili je propustio učiniti”). Zadatak ispitanika je da na skali Likertovog tipa od 1 (nikada ili gotovo nikada točno) do 7 (uvijek ili gotovo uvijek točno) procjene koliko dobro svaka od njih opisuje njihovo ponašanje. Rezultat se određuje posebno za dvije subskale, pri čemu se ukupan rezultat na svakoj dimenziji računa kao prosjek odgovora pojedinih čestica, a viši rezultat ukazuje na veću izraženost dimenzije. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije, izražena Cronbachovim alpha koeficijentom, u istraživanju Mihelčić (2023) iznosila je $\alpha=.66$ za antagonizam i $\alpha=.84$ za naklonost, a u ovom istraživanju iznosi $\alpha=.86$ za naklonost i $\alpha=.71$ za antagonizam.

Percipirana responzivnost partnera. Za ispitivanje percepcije partnerove responzivnosti korištena je Skala percipirane partnerove responzivnosti (eng. *Perceived Partner Responsiveness Scale*, Reis i Carmichael, 2006). Skala sadrži 18 čestica, podijeljenih u dvije domene: razumijevanje (npr. “Moj/a partner/ica obično kod mene vidi iste vrline i mane koje i sam/a vidim kod sebe”) i validacija (npr. “Moj/a partner/ica obično visoko vrednuje moje sposobnosti i mišljenja”). Zadatak ispitanika je da na skali Likertovog tipa od 1 do 7 procjene točnost tvrdnji (1 = uopće nije točno, 4 = umjereno točno, 7 = u potpunosti točno). Ukupni rezultat pojedinog ispitanika računa se kao prosjek vrijednosti odgovora na svim česticama, pri čemu veći rezultat ukazuje na veću responzivnost partnera. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije, izražena Cronbachovim alpha koeficijentom, u ovom istraživanju iznosi $\alpha=.96$, jednako kao u istraživanjima Miškovića (2022) i Groznice (2023).

Zadovoljstvo vezom. Za ispitivanje zadovoljstva vezom korištena je Skala zadovoljstva brakom (Ćubela Adorić i Jurević, 2006), prilagođena za ispitivanje zadovoljstva vezom. Sadrži 6 čestica koje mjere opće zadovoljstvo romantičnim odnosom s partnerom (npr. “Zadovoljan/zadovoljna sam našom vezom.”, “Loše stvari u našem odnosu nadilaze one dobre.”) Zadatak sudionika je da na skali od -3 (potpuno netočno) do +3 (potpuno točno) procjene svoj stupanj slaganja s tvrdnjom. Prilikom bodovanja procjene se

kodiraju od 1 do 7 u smjeru većeg zadovoljstva. Kod čestica 1, 2 i 4 procjena -3 (potpuno netočno) boduje se s 1, a procjena +3 (potpuno točno) boduje se sa 7, dok je kod čestica 3, 5 i 6 bodovanje obrnuto. Ukupni rezultat određuje se kao prosjek odgovora na svim česticama, pri čemu veći rezultat ukazuje na veće zadovoljstvo vezom. Pouzdanost tipa unutarne konzistencije, izražena Cronbachovim alpha koeficijentom, u prethodnim je istraživanjima bila zadovoljavajuća ($\alpha = .88$ u istraživanju Lacković-Grgin i sur., 2009, te $\alpha = .80$ u istraživanju Mičić i sur., 2010), a u ovom je istraživanju iznosila $\alpha = .66$.

REZULTATI

Obrada podataka rađena je u statističkom programu *Jamovi* (verzija 2.3.28.) Uvid u deskriptivnu statistiku prediktorskih i kriterijske varijable dostupan je u Tablici 1, a podaci o sociodemografskim varijablama i podaci o vezi dostupni su u Prilogu A. Uočljivo je da su sudionici prosječno visoko zadovoljni vezom, sigurno privrženi, u većoj mjeri iskazuju pozitivna (naklona ponašanja), a u manjoj mjeri negativna (antagonistička) ponašanja te svog partnera percipiraju visoko responzivnim.

Tablica 1

Prikaz deskriptivne statistike (M, SD, N) za prediktorske varijable (anksiozna i izbjegavajuća privrženost, iskazivanje naklonosti i antagonizma, percipirana responzivnost partnera) i kriterijsku varijablu (zadovoljstvo vezom). Skalni raspon odgovaranja 1-7.

Varijabla	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>
Izbjegavajuća privrženost	1.8	0.85	436
Anksiozna privrženost	2.6	1.18	436
Iskazivanje naklonosti	6.4	0.66	436
Iskazivanje antagonizma	2.6	0.90	436
Responzivnost partnera	6.2	0.93	435
Zadovoljstvo vezom	6.0	0.99	436

Legenda: *M* = aritmetička sredina, *SD* = standardna devijacija, *N* = broj ispitanika

Prije računanja Pearsonovog koeficijenta korelacije, potrebno je provjeriti jesu li zadovoljeni uvjeti normaliteta distribucije rezultata i intervalne mjerne ljestvice. Rezultati *Shapiro-Wilk* testa ukazuju na statistički značajno odstupanje rezultata varijabli od normalne distribucije (Prilog B prikazuje glavne varijable od interesa) No, uvidom u vrijednosti izduženosti (eng. *skewness*) i spljoštenosti (eng. *kurtosis*), vidljivo je da iznosi

ne prelaze raspon ± 3 za izduženost i raspon ± 10 za spljoštenost. Iako se vrijednosti izduženosti i spljoštenosti varijabli u ovom istraživanju smještaju unutar navedenog raspona, ne možemo na temelju istoga zaključivati o normalnosti distribucije (Kline, 2016), ali možemo reći da oblik distribucije nije ekstremno narušen. Vizualnom inspekcijom histograma uočeno je da distribucije rezultata na dimenzijama anksiozne i izbjegavajuće privrženosti naginju pozitivno asimetričnoj distribuciji. Također, rezultati na dimenzijama naklonosti, responzivnosti i zadovoljstva vezom distribuiraju se negativno asimetrično, dok distribucija rezultata na dimenziji antagonizma najviše odgovara normalnoj distribuciji. Iako rezultati statistički značajno odstupaju od normalne distribucije te je vizualnom inspekcijom histograma utvrđena blaga asimetričnost, zaključujemo da je opravdano koristiti parametrijske statističke postupke jer je odstupanje rezultata od normalne distribucije na ovim varijablama blago i očekivano na razini populacije.

Budući da su čestice u upitnicima izražene na ljestvici Likertovog tipa, koja se u istraživanjima često tretira kao intervalna mjerna ljestvica, možemo reći da je uvjet o intervalnoj ljestvici zadovoljen i da je opravdano koristiti Pearsonov koeficijent korelacije. Za dodatnu provjeru postojanja povezanosti (i provjeru povezanosti s varijablama koje nisu izražene na intervalnoj mjestvici), korišten je Spearmanov koeficijent korelacije.

Inspekcijom korelacijske matrice (Tablica 2) možemo pretpostaviti da ne postoji problem multikolinearnosti, kao što će kasnije biti objašnjeno. No, iskazivanje naklonosti ima nešto višu korelaciju s izbjegavajućom privrženosti ($r = -.521; p < .001$) i partnerovom responzivnosti ($r = .620; p < .001$), zbog čega se rezultate daljnje regresijske analize treba uzeti s oprezom. Zadovoljstvo vezom statistički značajno korelira sa svim prediktorima u očekivanom smjeru, pritom najviše korelira s percipiranom partnerovom responzivnosti ($r = .544; p < .001$), a najmanje s anksioznom privrženosti ($r = -.318; p < .001$). Korelacije prediktora s kriterijem nisu zabrinjavajuće visoke, što opravdava korištenje ovih prediktora u predviđanju zadovoljstva vezom. Kriterijska varijabla također korelira s kontrolnim varijablama roda, dobi i trajanja veze, pri čemu su zadovoljniji muškarci, mlađi sudionici i oni koji su kraće u vezi. Pritom je korelacija između trajanja veze i zadovoljstva iznimno mala ($r = -.098; p = .044$), a Spearmanovim koeficijentom i statistički neznačajna.

Prije same provedbe hijerarhijske regresijske analize, važno je provjeriti preduvjete za njezinu provedbu. Provjera multikolinearnosti među prediktorima provjerena je uvidom u vrijednosti za VIF (sve su vrijednosti ispod 1.98) i Tolerance (sve su vrijednosti iznad 0.5). Na temelju prikazanih vrijednosti (Prilog C), možemo zaključiti da je preduvjet o odsutnosti multikolinearnosti zadovoljen jer su vrijednosti za VIF <10 , a vrijednosti za Tolerance >0.1 (Kumari, 2008). Nadalje, pretpostavka o normalitetu distribucije reziduala provjerena je vizualnom inspekcijom Q-Q plotu te je njome ustanovljeno da nema većih odstupanja opaženih reziduala od onih distribuiranih po normalnoj krivulji, uz manja odstupanja na krajevima (točke na Q-Q plotu uglavnom slijede linearni pravac), stoga možemo zaključiti da je preduvjet zadovoljen.

Tablica 2*Prikaz korelacijske matrice s vrijednostima korelacija kontrolnih varijabli, prediktora i kriterija*

	Rod	Dob	Trajanje veze	Izbjegavajuća privrženost	Anksiozna privrženost	Iskazivanje naklonosti	Iskazivanje antagonizma	Responzivnost partnera	Zadovoljstvo vezom
Rod	-								
Dob	.169***	-							
Trajanje veze	.110*	.334***	-						
Izbjegavajuća privrženost	-.051	.098*	-.056	-					
Anksiozna privrženost	.209***	.051	.078	.352***	-				
Iskazivanje naklonosti	.122*	-.043	-.134**	-.521***	-.201***	-			
Iskazivanje antagonizma	.094	.101*	.215***	.316***	.428***	-.322***	-		
Responzivnost partnera	.001	-.033	-.093	-.427***	-.340***	.620***	-.367***	-	
Zadovoljstvo vezom	-.129**	-.173***	-.098*	-.419***	-.318***	.431***	-.354***	.544***	-

Legenda: rod kodiran kao 1=muškarac i 2=žena, * - razina značajnosti $p < .05$, ** - razina značajnosti $p < .01$, *** - razina značajnosti $p < .001$

Hijerarhijska regresijska analiza provedena je u dva koraka, u prvom koraku uvedene su kontrolne varijable (rod, dob, trajanje veze) kako bi se kontrolirao njihov doprinos i, povrh njih, ustanovio doprinos prediktorskih varijabli od interesa, koje su dodane u drugom koraku (anksiozna i izbjegavajuća privrženost, iskazivanje naklonosti i antagonizma te percipirana responzivnost partnera). Rod, dob i trajanje veze u prvom koraku statistički značajno doprinose objašnjenju varijance kriterija zadovoljstva vezom te zajedno objašnjavaju 4% varijance kriterija ($R^2 = .04$, $F(3,421) = 5.86$, $p < .001$), pritom rod i dob imaju statistički značajan samostalni doprinos u objašnjenju varijance, a trajanje veze nema. Muškarci i mlađe osobe zadovoljniji su romantičnim odnosom. U drugom koraku svi prediktori zajedno objašnjavaju 40.1% varijance kriterija ($R^2 = .401$, $F(8,416) = 34.80$, $p < .001$), što znači da je nakon dodavanja varijabli anksiozne i izbjegavajuće privrženosti, iskazivanja naklonosti i antagonizma te percipirane partnerove responzivnosti dobiven statistički značajan dodatni doprinos u objašnjenju zadovoljstva vezom u iznosu od 36.1% ($\Delta R^2 = .361$, $F(5,416) = 50.1$, $p < .001$). Samostalni standardizirani doprinosi pojedinih varijabli (beta koeficijenti) za oba koraka prikazani su u Tablici 3. U drugom koraku, uz rod i dob, statistički značajni samostalni doprinos imaju izbjegavajuća privrženost, iskazivanje antagonizma i percipirana responzivnost partnera, dok se anksiozna privrženost i iskazivanje naklonosti nisu pokazali kao statistički značajni samostalni prediktori zadovoljstva vezom. Iz tog slijedi da su osobe koje su niže na samoprocjenama izbjegavajuće privrženosti, niže na samoprocjenama iskazivanja antagonističkih ponašanja te više na procjeni responzivnosti partnera zadovoljnije romantičnom vezom. Pritom najveći samostalni doprinos ima percipirana responzivnost partnera. Budući da anksiozna privrženost i iskazivanje naklonosti nemaju statistički značajan samostalni doprinos, zaključujemo da su rezultati djelomično u skladu s očekivanjima, o čemu će biti riječ u raspravi.

Tablica 3

Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize (pripadajućih beta pondera prediktora, koeficijenata multiple korelacije, koeficijenata multiple determinacije i razlike u koeficijentima multiple determinacije)

Korak	Prediktori	β	R	R^2	ΔR^2
1	Rod	-.225*			
	Dob	-.139**			
	Trajanje veze	-.041			
			.200	.04	
2	Rod	-.247**			
	Dob	-.103*			
	Trajanje veze	.016			
	Izbjegavajuća privrženost	-.169***			
	Anksiozna privrženosti	-.054			
	Iskazivanje naklonosti	.093			
	Iskazivanje antagonizma	-.114*			
Responzivnost partnera	.36***				
			.633	.401	.361

Legenda: R =koeficijent multiple korelacije, R^2 = koeficijent multiple determinacije, ΔR^2 =relativni doprinos u objašnjenju varijance kriterija

RASPRAVA

Mnoga istraživanja romantičnih veza promatrala su različite skupove varijabli koje bi zajedno mogle doprinijeti različitim aspektima partnerskog odnosa. Ovo istraživanje ukomponiralo je set varijabli koje nisu do sada bile istraživane zajedno (anksioznu privrženost, izbjegavajuću privrženost, iskazivanje naklonosti i antagonizma, partnerovu responzivnost), s ciljem ispitivanja njihove uloge u objašnjenju zadovoljstva vezom.

Hijerarhijska regresijska analiza (sa sociodemografskim varijablama u prvom koraku) pokazala je da prediktorska baterija u oba koraka statistički značajno predviđa zadovoljstvo vezom. U prvom koraku rod, dob i trajanje veze objasnili su 4% varijance kriterija, sa statistički značajnim samostalnim doprinosom roda i dobi, dok je uvođenje glavnih prediktora od interesa u drugom koraku dodatno objasnilo 36.1% varijance zadovoljstva, time opravdavajući korištenje upravo ovog seta prediktora. Statistički značajni samostalni doprinos u objašnjenju zadovoljstva vezom imaju varijable

izbjegavajuće privrženosti, iskazivanja antagonizma i percipirane partnerove responzivnosti. Izbjegavajuće privrženi pojedinci, osobe antagonistički nastrojene prema partneru i osobe koje partnera percipiraju kao nisko responzivnog manje su zadovoljne svojim odnosom.

Provedena hijerarhijska analiza pokazala je da su muškarci i mlađi sudionici zadovoljniji vezom. Smjer povezanosti roda i zadovoljstva vezom u istraživanjima nije uvijek konzistentan. Dok neki nalazi ukazuju na nepostojanje razlika između muškaraca i žena (Lawal i Okereke, 2021; Legkauskas i Pazniokaitė, 2018), neki sugeriraju veće zadovoljstvo žena (Zorić, 2023), a neki muškaraca (Černeli, 2015). Objašnjenje nalaza ovog istraživanja o većem zadovoljstvu muškaraca može ležati u tome što većinski dio uzorka čine žene, koje su statistički značajno više anksiozno privržene u odnosu na muškarce. Priroda anksiozne privrženosti čini žene zabrinutima oko odnosa i napuštanja, što smanjuje njihovo zadovoljstvo. Nalaz da dob u ovom istraživanju negativno doprinosi zadovoljstvu vezom u skladu je s nalazom istraživanja Bühler i sur. (2021) u kojem autori spominju pad zadovoljstva vezom između 20. i 40. godine života. Trajanje veze nisko negativno korelira sa zadovoljstvom, što je u skladu s nalazom da zadovoljstvo romantičnim odnosom opada (VanLaningham i sur., 2001) i to tijekom prvih 10 godina, pritom se najveći pad događa u ranoj odrasloj dobi i u prvim godinama veze (Bühler i sur., 2021). Ipak, trajanje veze pokazalo se kao neznajni samostalni prediktor, što je u skladu s nalazom o neznajnoj razlici u zadovoljstvu vezom između kratkoročnih i dugoročnih veza (Lewandowski i Schrage, 2010). Zanimljivo je da dob, a ne trajanje veze, doprinosi zadovoljstvu vezom, a jedan od razloga mogao bi biti suočavanje sa događajima koji se pojavljuju kao životna prekretnica, karakteristična za kasne 20-e (npr. pronalazak posla, selidba, useljenje, planiranje obitelji i sl.) Osim toga, utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između dobi i trajanja veze te nešto viša korelacija dobi i zadovoljstva vezom (u odnosu na trajanje veze i zadovoljstvo vezom), što može značiti da je dob „preuzela“ dio varijance koji trajanje veze dijeli s kriterijem te zbog toga ono ne može dodatno objasniti zadovoljstvo vezom. Također, ukoliko s trajanjem veze pada zadovoljstvo odnosom, takvi parovi vjerojatno okončaju vezu pa zajedno ostaju samo osobe zadovoljnije vezom, što smanjuje korelaciju.

Pretpostavljeno je da će anksiozna i izbjegavajuća privrženost (Hipoteza 1), iskazivanje naklonosti i antagonizma (Hipoteza 2) i percipirana partnerova responzivnost

(Hipoteza 3) imati statistički značajni samostalni doprinos u predviđanju zadovoljstva vezom. Budući da statistički značajni samostalni doprinos imaju samo izbjegavajuća privrženost, iskazivanje antagonizma i percipirana partnerova responzivnost, možemo zaključiti da su Hipoteza 1 i 2 djelomično potvrđene, dok je Hipoteza 3 potvrđena. Iako su se anksiozna privrženost i iskazivanje naklonosti u ovom modelu ispostavile kao manje važni prediktori, ne treba zanemariti njihovu statistički značajnu povezanost koju imaju sa zadovoljstvom vezom, ali i s ostalim prediktorima. Regresijskom analizom utvrđuje se naj snažniji prediktor u setu prediktora koji može uzeti dio varijance koji drugi prediktori dijele s kriterijem, zbog čega se njihov doprinos smanji, ali to ne znači da bi ti prediktori u nekom drugom setu ostali neznačajni. Na privrženost se može gledati kao na bazu koja oblikuje naše percepcije i ponašanja u cjeloživotnim odnosima. Istraživanja ukazuju na negativan doprinos nesigurnih oblika privrženosti u objašnjenju zadovoljstva vezom (Joel i sur., 2020), a nekoliko potencijalnih razloga za to mogu pružiti temelji teorije privrženosti. Prema Mikulincer i Shaver (2007), percipiranje prijete (npr. prepirke s partnerom) kod osoba nesigurne privrženosti otvara pristup negativnim i frustrirajućim iskustvima s figurama privrženosti (odbijanje, povrijeđenost). Dok osobe sigurne privrženosti imaju pristup ugodnim sjećanjima u kojima je njihova figura privrženosti bila responzivna i dostupna, osobe nesigurne privrženosti prisjećaju se neugodnih iskustava, zbog čega brinu i strahuju od traženja bliskosti kao prvotne svrhe privrzene veze. U stresnim situacijama, anksiozno privrzene osobe pribjegavaju hiperaktivacijskim strategijama, a izbjegavajuće privrzene osobe deaktivacijskim strategijama (Mikulincer i Shaver, 2007). Hiperaktivacijska strategija intenzivira praćenje partnerovih reakcija, osobe su pretjerano ovisne o partneru, imaju snažnu potrebu za održavanjem bliskosti i sjedinjenjem te su kontrolirajuće, što dovodi do prisilnih, intruzivnih i agresivnih reakcija. S druge strane, osobe koje koriste deaktivacijske strategije na sve načine pokušavaju izbjeći bliskost. Kako ne bi bile povrijeđene, one izbjegavaju neugodna stanja koja mogu dovesti do aktivacije sustava privrženosti, izbjegavaju intimne interakcije, zanemaruju partnerove potrebe te na sve načine nastoje zadržati udaljenost. S obzirom da se radi o cikličkom odnosu ponašanja koja se međusobno reflektiraju, što znači da kada je osoba posvećena odnosu i upušta se u pozitivna ponašanja, povećava želju partnera da joj uzvрати (Wieselquist i sur., 1999), ne čudi da su osobe nesigurne privrženosti manje zadovoljne vezom. Osim toga, osobe nesigurne privrženosti pristrane su u percepciji

partnera te ih vide manje responzivnima (Collins i Feeney, 2004). Točnije, anksiozni pojedinci netočno percipiraju znakove nedostupnosti i nezainteresiranosti partnera, a izbjegavajući često pogrešno percipiraju ili propuste signal interesa i dostupnosti koje im figure privrženosti pokazuju (Mikulincer i Shaver, 2007). Kriva percepcija osoba nesigurne privrženosti, strah od odbacivanja iz pozicije anksiozne privrženosti te strah od bliskosti i zavisnosti iz pozicije izbjegavajuće privrženosti dovode ih do primjene negativnijih ponašanja i onemogućuju im uspostavljanje zadovoljavajućih i kvalitetnih odnosa s partnerom. Međutim, anksiozno privržene osobe ipak teže bliskosti i koriste neka od afilijativnih ponašanja, što može objasniti nižu negativnu povezanost sa zadovoljstvom vezom, u odnosu na izbjegavajuću privrženost. Razlog neznačajnog samostalnog doprinosa anksiozne privrženosti u ovom setu prediktora može biti zbog očekivanih rodni uloga. Ustaljena je percepcija žena kao osoba koje su emocionalno ekspresivne i koje brinu (Eagly i Wood, 2012) te je od njih očekivano da su više zabrinute oko odnosa. Uz to što žene u našem uzorku čine većinski dio, također je dodatnom analizom ustanovljeno da su statistički više anksiozno privržene od muškaraca. S obzirom da je anksiozna privrženost u skladu s rodnom ulogom žena, ona ne mora predviđati zadovoljstvo jer je njena prisutnost očekivana, a drugi faktori važniji su za zadovoljstvo odnosom (kao što je partnerova responzivnost). Ukoliko osobe imaju podržavajućeg i strpljivog partnera, to može umanjiti izraženost njihove anksioznosti. Isto tako, u istraživanju Li i Chan (2012) izbjegavajuća privrženost bila je više negativno povezana sa zadovoljstvom u vezi, u usporedbi s anksioznom privrženosti, a Blažeka Kokorić i Gabrić (2009) pronašle su statistički značajnu razliku u zadovoljstvu vezom samo između sigurne i izbjegavajuće privrženosti.

Iskazivanje naklonosti nije imalo značajni samostalni doprinos u objašnjenju zadovoljstva vezom, dok iskazivanje antagonizma jest, što znači da je za vlastito zadovoljstvo vezom važnije iskazuje li osoba negativna ponašanja, u odnosu na pozitivna ponašanja. Huston i Vangelisti (1991) govore o negativnoj povezanosti izražavanja, ali i primanja negativnosti sa zadovoljstvom vezom, ali također ističu i važnost pozitivnih ponašanja u odnosu. No, nalazi o učestalosti pozitivnih ponašanja kod nefunkcionalnih parova nisu konzistentni (Filsinger i Thoma, 1988). Ono što je sigurno jest da je antagonizam jedan od ključnih prediktora zadovoljstva romantičnim odnosom (Christensen i Walczynski, 1997). Prema Wills i sur. (1974), negativna ponašanja

pokazala su se kao važnija za zadovoljstvo te smanjenje iskazivanja negativnih ponašanja jednog partnera, dovodi do smanjenja takvih ponašanja kod drugog partnera. Ipak, ne treba zanemariti značajnu korelaciju iskazivanja naklonih ponašanja i zadovoljstva, koja je čak i veća od povezanosti antagonističkih ponašanja i zadovoljstva vezom. U istraživanju Jacobson i sur. (1980) gledala su se dnevna izvješća o zadovoljstvu te se pokazalo da su pozitivna ponašanja za sretne parove važnija za svakodnevni doživljaj zadovoljstva vezom. Stoga, jedan od razloga neznačajnog doprinosa može biti što se u ovom istraživanju nije koristilo dnevno izvješće (kojim se ispostavio veći doprinos naklonih ponašanja), nego su ispitanici jednokratno ispunjavali upitnik. Nadalje, jedno od objašnjenja neznačajnog doprinosa može biti i visoka povezanost iskazivanja naklonosti i percipirane responzivnosti partnera, koja potvrđuje teorijsko viđenje važnosti međusobne interakcije i cikličnog odnosa među partnerima. Ukoliko jedna osoba iskazuje afilijativna, podržavajuća i naklona ponašanja, doprinosi vjerojatnosti pojave takvih ponašanja kod partnera (Bartholomew i Horowitz, 1991), ali isto tako i projicira responzivnost na njega te posljedično i njega vidi pozitivnije. Stoga, moguće je da je percipirana responzivnost „uzela“ dio varijance koja pripada naklonosti te je zbog toga iskazivanje naklonosti pokazalo neznačajni doprinos. Ono što je važno spomenuti jest i podatak da se na ovakva istraživanja odazivaju osobe koje su generalno zadovoljne vezom i pokazuju pozitivna ponašanja, zbog čega može doći do restrikcije raspona pa neke stvarne povezanosti mogu biti podcijenjene.

Percipirana responzivnost partnera pokazala se kao najvažniji prediktor zadovoljstva u promatranom setu prediktora. Iako i ostale varijable pridonose predikciji kriterija (ili koreliraju s njim), percepcija partnera ipak igra najveću ulogu u zadovoljstvu romantičnim odnosom. Ukoliko osoba smatra da partner dosljedno uvažava njene potrebe i reagira u skladu s njima, brine o njoj, poštuje ju te joj pruža podršku i razumijevanje, vezu će gledati u pozitivnijem svjetlu i subjektivni osjećaj zadovoljstva će porasti. Responzivnost partnera povezana je i s drugim konstruktima u istraživanju, a zbog rezultata regresijske analize i velikog doprinosa responzivnosti, provedena je dodatna analiza kako bi se utvrdila priroda odnosa responzivnosti i ostalih prediktora i kriterija¹.

¹ Percipirana responzivnost partnera pokazala se kao statistički značajan medijator u vezi svakog od prediktora (izbjegavajuća privrženost, anksiozna privrženost, iskazivanje naklonosti i iskazivanje antagonizma) i zadovoljstva vezom. Medijacijskom ulogom partnerove responzivnosti objašnjeno je 64.6% veze između iskazivanja naklonosti i zadovoljstva vezom, 52.7% veze anksiozne privrženosti i zadovoljstva vezom, 49.5% veze iskazivanja antagonizma i zadovoljstva vezom te 45.5% veze izbjegavajuće

Dakle, osobe nesigurne privrženosti imaju pristranu percepciju i slabije detektiranje neverbalnih znakova partnera, zbog čega procjenjuju da njihov partner ne reagira na njihove potrebe, što ih vodi nižem zadovoljstvu vezom. Nadalje, što osoba koristi više negativnih ponašanja u interakciji s partnerom i manje pozitivnih, percipirat će partnera manje responzivnim, što također vodi nižem zadovoljstvu. Ovi su nalazi u skladu s već spomenutim gledištem o zavisnosti interakcija partnera te mogu pomoći u osvještavanju prirode vlastitog ponašanja i kako ono može utjecati na ponašanja partnera te zadovoljstvo vezom. To ne znači da osobe nesigurne privrženosti zbog njihovog negativnog prijašnjeg iskustva ili drugačijeg načina razmišljanja i percepcije ne mogu poboljšati zadovoljstvo odnosom, već im promišljanje o točnosti njihove percepcije može pomoći u prilagodbi ponašanja i naposljetku povećati zadovoljstvo i kvalitetu odnosa.

Metodološki nedostaci i praktične implikacije

Unatoč korisnim spoznajama dobivenih u istraživanju, važno je osvrnuti se i na metodološke nedostatke i ograničenja istraživanja. Ponajprije, uzorak je prigodni, što znači da sudjeluju ispitanici koji su u trenutku slanja poziva bili dostupni i dobrovoljno sudjelovali (Petz i sur., 2012). Kao i u većini psihologijskih istraživanja (partnerskih odnosa), tako i u ovom istraživanju većinski dio uzorka čine žene, visoko obrazovani, heteroseksualni pojedinci i oni iznadprosječno zadovoljni svojom vezom, zbog čega je vanjska valjanost, odnosno mogućnost generalizacije rezultata na ostatak populacije parova, upitna. Nadalje, budući da je riječ o neeksperimentalnom nacrtu, ne možemo zaključivati o uzročno-posljedičnim vezama između varijabli. Iako *online* istraživanje ima prednosti u pogledu jednostavnosti izvedbe i prikupljanja većeg broja sudionika, ono ima i nedostatke, kao što su smanjena kontrola, nejednaki uvjeti, nemogućnost postavljanja pitanja u slučaju nerazumijevanja itd. S obzirom na to da su se u istraživanju koristile samoprocjene, velika je mogućnost socijalno poželjnog odgovaranja. Ispitanici su mogli uljepšati odgovore, prikazati svoju vezu u pozitivnijem svjetlu, ali i procijeniti sebe kao boljeg partnera nego što jest, svjesno ili nesvjesno. Pozitivnim procjenama partnera i same veze nastoje opravdati svoj izbor partnera, neovisno o tome smatraju li to istinitim (Righetti i sur., 2022). Također, Righetti i sur. (2022) navode slabu prediktivnu

privrženosti i zadovoljstva vezom. Iako je riječ o transversalnom istraživanju pa nije sasvim opravdano govoriti o medijacijskom efektu, dobiveni nalazi mogu biti poticaj za buduće longitudinalno istraživanje koje bi ispitivalo posreduje li responzivnost partnera odnos prediktora i kriterija.

moć samoprocjene, barem što se tiče predviđanja longitudinalnih promjena te predlažu korištenje manje pristranih mjera, kao što su promatranje interakcije parova od strane promatrača, implicitne evaluacije, objektivni indeksi (npr. prisustvo važnih životnih događaja, kao što je roditeljstvo) ili biološki indeksi (npr. hormoni, kardiovaskularni odgovori tijekom interakcije). Ono što je također moglo utjecati na rezultate jest mogućnost rješavanja upitnika od strane oba partnera. Iako se u uputi naglasio uvjet o važnosti sudjelovanja samo jednog člana para, ipak ne možemo znati jesu li ispitanici uistinu ispoštovali taj uvjet.

Važno se usmjeriti i na korištene mjerne instrumente. Pouzdanost skale zadovoljstva vezom nešto je niža od zadovoljavajuće ($\alpha = .66$). Detaljnijom analizom utvrđeno je da je problem u petoj čestici, bez koje bi pouzdanost bila veća ($\alpha = .75$). Moguće je da su neki ispitanici pogrešno shvatili smisao čestice, zbog kombinacije negacije i pozitivnog pridjeva („Našu vezu ne bih opisao/la kao sretnu.“), zbog čega bi bilo dobro ubuduće preformulirati česticu. Nadalje, Upitnik privrženosti u bliskim odnosima ispituje općenitu privrženost u romantičnim odnosima (a ne privrženost u sadašnjoj vezi), polazeći od ideje o stabilnim obrascima ponašanja. No, istraživači nalažu kako vrsta privrženosti ovisi o odnosu s partnerom te sugeriraju da procjena specifične vrste privrženosti ima bolju prediktivnu moć u procjeni intimnosti (Mikulincer i Shaver, 2007) pa bi se taj odnos mogao ispitati i u istraživanjima zadovoljstva vezom te utvrditi razvijaju li osobe uistinu različitu vrstu privrženosti prema različitim osobama. Hammond i Fletcher (1991) također ukazuju na to da iskustva u romantičnim vezama odrasle dobi često znaju izmijeniti rane obrasce privrženosti te postavljaju pitanje radi li se o obrnutoj relaciji zadovoljstva i privrženosti (zadovoljstvo vezom ublažava/mijenja prirodu privrženosti), primjerice inače anksiozno privržena osoba u zadovoljavajućoj vezi postaje manje anksiozna.

Buduća istraživanja mogla bi uključiti i druge varijable, kao što je seksualno zadovoljstvo, varijabla koja se u istraživanju Józefacka i sur. (2023) pokazala kao najvažniji prediktor zadovoljstva mladih, ili percepcija partnerovog zadovoljstva vezom (Joel i sur., 2020). Također, provedbom longitudinalnog istraživanja (Huston i Vangelisti, 1991) mogli bismo ispitati odnos prediktora i kriterija kroz dulji period, razumjeti promjene u zadovoljstvu vezom, pratiti parove tijekom vremena i identificirati probleme (npr. u komunikaciji) ili strategije rješavanja sukoba. Jedan od velikih nedostataka, iz

čega prolazi i prijedlog za buduća istraživanja, jest uzimanje u obzir samo jednog člana para, a ne dijade. Budući da su procjene partnera međuzavisne, važno je raditi dijadne analize jer se uzimaju u obzir obje perspektive, a u svrhu boljeg razumijevanja kompleksne prirode interakcija u romantičnom odnosu. Jedan od prijedloga je i korištenje dnevnih izvještaja, u kojem parovi svakodnevno izvještavaju o svojem stanju i interakcijama s partnerom. Primjerice, pomoću njih možemo saznati kako partneri komuniciraju na svakodnevnoj bazi. U ovom istraživanju neka od pitanja o odnosu služila su za opis uzorka, ali bi se u budućim istraživanjima mogla uključiti u analize i ispitati na koji način doprinose raznim aspektima veze. Primjerice, uz informaciju o frekvenciji viđanja partnera, moglo bi se provjeriti na koje načine partneri provode vrijeme te usporediti čestinu viđanja i kvalitetu interakcija u odnosu na zadovoljstvo vezom ili ispitati prirodu romantičnog odnosa (otvorena veza, ozbiljna veza itd.) te vidjeti u kojim se aspektima parovi razlikuju s obzirom na ozbiljnost veze.

Za kraj, rezultati istraživanja pružaju uvide koji mogu poslužiti parovima kao vodič za poboljšanje komunikacijskih obrazaca, osvještavanje vlastitih slabosti koje mogu utjecati na dinamiku interakcija i razvijanje kvalitetnijeg i zadovoljavajućeg odnosa.

ZAKLJUČAK

Ovo istraživanje ispitalo je ulogu privrženosti, iskazivanja naklonosti i antagonizma te percipiranu partnerovu responzivnost u objašnjenju zadovoljstva romantičnim odnosom. Provedena je hijerarhijska regresijska analiza, s kontrolnim varijablama (rod, dob i trajanje veze) u prvom koraku i varijablama od interesa u drugom koraku. U oba je koraka prediktorska baterija statistički značajno predviđala zadovoljstvo vezom, pritom su statistički značajni samostalni doprinos imale varijable roda i dobi (u oba koraka), izbjegavajuća privrženost, iskazivanje antagonizma i percipirana partnerova responzivnost. Anksiozna privrženost i iskazivanje naklonosti nisu imale statistički značajni samostalni doprinos, ali su statistički značajno korelirale s kriterijem. Rezultati pokazuju da su romantičnom vezom zadovoljniji muškarci, mlađe osobe, osobe nisko na izbjegavajućoj privrženosti, osobe nisko na iskazivanju antagonističkih ponašanja i osobe koje partnera percipiraju više responzivnim. Pritom se kao najvažniji samostalni prediktor pokazala partnerova responzivnost.

LITERATURA

- Ainsworth, M. D. S., Blehai, M. C., Waters, E. i Wall, S. (1979). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Psychology Press.
<https://doi.org/10.4324/9781315802428>
- Ajdković, M., Orešković, K. K. i Laklija, M. (2007). Teorija privrženosti i suvremeni socijalni rad. *Ljetopis socijalnog rada*, 14 (1), 59-91. <https://hrcak.srce.hr/11494>
- Apostolou, M., Christoforou, C. i Lajunen, T. J. (2023). What are Romantic Relationships Good for? An Explorative Analysis of the Perceived Benefits of Being in a Relationship. *Evolutionary Psychology*, 21(4).14747049231210245.
<https://doi.org/10.1177/14747049231210245>
- Arnett, J.J. (2015). *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens through the Twenties* (2. Izd.). Oxford University Press.
- Arseneault, L., Brassard, A., Lefebvre, A. A., Lafontaine, M. F., Godbout, N., Daspe, M. È., ... i Péloquin, K. (2023). Romantic Attachment and Intimate Partner Violence Perpetrated by Individuals Seeking Help: The Roles of Dysfunctional Communication Patterns and Relationship Satisfaction. *Journal of Family Violence*, 1-12. <https://doi.org/10.1007/s10896-023-00600-z>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory* (Vol. 1). Prentice Hall.
- Bartholomew, K. (1993). From childhood to adult relationships: Attachment theory and research. U S. Duck (Ur.), *Learning about relationships* (str. 3062). Sage.
- Bartholomew, K. i Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.61.2.226>
- Baumeister, R. F. i Leary, M. R. (2017). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Interpersonal development*, 57-89. <https://doi.org/10.4324/9781351153683-3>
- Berscheid, E. i Peplau, L. A. (1983), The emerging science of relationships. U H. H. Kelley, E. Berscheid, A. Christensen, J. H. Harvey, T. L. Huston, G. Levinger, E. McClintock, L. A. Peplau i D. R. Peterson (Ur.), *Close relationships* (str. 1-19). Freeman.
- Blažeka Kokorić, S. i Gabrić, M. (2009). Razlike u ljubavnim vezama studenata sa sigurnim i nesigurnim stilovima privrženosti. *Ljetopis socijalnog rada*, 16 (3), 551-572. <https://hrcak.srce.hr/47815>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. Basic Books.

- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger*. Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss: Sadness and depression*. Basic Books.
- Braithwaite, S. i Holt-Lunstad, J. (2017). Romantic relationships and mental health. *Current Opinion in Psychology*, 13, 120-125. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.04.001>
- Brennan, K. A., Clark, C. L. i Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. *Attachment theory and close relationships*, 46, 76.
- Brown, B. B., Feiring, C. i Furman, W. (1999). Missing the Love Boat: Why researchers have shied away from adolescent romance. U W. Furman, B. B. Brown i C. Feiring (Ur.), *The development of romantic relationships in adolescence* (str. 1-16, Poglavlje 17, 443 str.) Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316182185.002>
- Bühler, J. L., Krauss, S. i Orth, U. (2021). Development of relationship satisfaction across the life span: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 147(10), 1012–1053. <https://doi.org/10.1037/bul0000342>
- Burgess, R. L. i Huston, T. L. (1979). *Social exchange in developing relationships*. Academic Press.
- Candel, O. S. i Turluc, M. N. (2019). Insecure attachment and relationship satisfaction: A meta-analysis of actor and partner associations. *Personality and Individual Differences*, 147, 190-199. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.04.037>
- Candel, O. S. i Turluc, M. N. (2021). The role of relational entitlement, self-disclosure and perceived partner responsiveness in predicting couple satisfaction: A daily-diary study. *Frontiers in Psychology*, 12, 609232. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.609232>
- Canevello, A. i Crocker, J. (2010). Creating good relationships: Responsiveness, relationship quality, and interpersonal goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(1), 78–106. <https://doi.org/10.1037/a0018186>
- Caughlin, J. P. i Huston, T. L. (2006). The affective structure of marriage. U A. L. Vangelisti i D. Perlman (Ur.), *The Cambridge handbook of personal relationships* (str. 131–156). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511606632.009>
- Chopik, W. J., Edelstein, R. S., van Anders, S. M., Wardecker, B. M., Shipman, E. L. i Samples-Steele, C. R. (2014). Too close for comfort? Adult attachment and

cuddling in romantic and parent–child relationships. *Personality and Individual Differences*, 69, 212-216. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.05.035>

Christensen, A. i Walczynski, P. T. (1997). Conflict and satisfaction in couples. U R. J. Sternberg i M. Hojjat (Ur.), *Satisfaction in close relationships*, (str. 249–274). The Guilford Press.

Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of research on adolescence*, 13(1), 1-24. <https://doi.org/10.1111/1532-7795.1301001>

Collins, N. L. i Allard, L. M. (2001). Cognitive representations of attachment: The content and function of working models. *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes*, 2, 60-85. <https://doi.org/10.1002/9780470998557.ch3>

Collins, N. L. i Feeney, B. C. (2000). A safe haven: an attachment theory perspective on support seeking and caregiving in intimate relationships. *Journal of personality and social psychology*, 78(6), 1053. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.6.1053>

Collins, N. L. i Feeney, B. C. (2004). Working models of attachment shape perceptions of social support: evidence from experimental and observational studies. *Journal of personality and social psychology*, 87(3), 363. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.3.363>

Collins, N. L., Ford, M., Guichard, A. C., Kane, H. S. i Feeney, B. C. (2010). Responding to need in intimate relationships: Social support and caregiving processes in couples. U M. Mikulincer i P. R. Shaver (Ur.), *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature* (str. 367-389). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/12061-019>.

Černeli, A. (2015). *Odnos uvjerenja o odnosima i kvalitete intimne veze uz posredničku ulogu ponašanja partnera* [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu.

Ćubela Adorić, V. i Jurević, J. (2006). Skala zadovoljstva vezom. U V. Ćubela Adorić, Z. Penezić, A. Proroković i I. Tucak Junaković (Ur.), *Zbirka psihologijskih skala i upitnika*, Sv. 7 (str. 49-57). Sveučilište u Zadru.

Debrot, A., Stellar, J. E., MacDonald, G., Keltner, D. i Impett, E. A. (2021). Is touch in romantic relationships universally beneficial for psychological well-being? The role of attachment avoidance. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 47(10), 1495-1509. <https://doi.org/10.1177/0146167220977709>

Derlega, V. J. (Ur.). (2013). *Communication, intimacy, and close relationships*. Elsevier.

- Eagly, A. H. i Wood, W. (2012). Social role theory. *Handbook of theories of social psychology*, 2, 458-476. <http://doi.org/10.4135/9781446249222.n49>
- Feeney, J. A. (1995). Adult attachment and emotional control. *Personal relationships*, 2(2), 143-159. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1995.tb00082.x>
- Feeney, B. C. i Collins, N. L. (2001). Predictors of caregiving in adult intimate relationships: an attachment theoretical perspective. *Journal of personality and social psychology*, 80(6), 972. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.80.6.972>
- Fekete, E. M., Stephens, M. A. P., Mickelson, K. D. i Druley, J. A. (2007). Couples' support provision during illness: The role of perceived emotional responsiveness. *Families, Systems, & Health*, 25(2), 204–217. <https://doi.org/10.1037/1091-7527.25.2.204>
- Filsinger, E. E. i Thoma, S. J. (1988). Behavioral antecedents of relationship stability and adjustment: A five-year longitudinal study. *Journal of Marriage and the Family*, 785-795. <https://doi.org/10.2307/352647>
- Fincham, F. D. i Cui, M. (Ur.). (2010). *Romantic relationships in emerging adulthood*. Cambridge University Press.
- Floyd, K. (2002). Human affection exchange: V. Attributes of the highly affectionate. *Communication Quarterly*, 50, 135–152. <https://doi.org/10.1080/01463370209385653>
- Floyd, K., Boren, J. P., Hannawa, A. F., Hesse, C., McEwan, B. i Veksler, A. E. (2009). Kissing in marital and cohabiting relationships: Effects on blood lipids, stress, and relationship satisfaction. *Western Journal of Communication*, 73(2), 113-133. <https://doi.org/10.1080/10570310902856071>
- Gable, S. L. i Reis, H. T. (2006). Intimacy and the self: An iterative model of the self and close relationships. *Close relationships: Functions, forms and processes*, 211-225. <https://doi.org/10.4324/9780203782972-14>
- Gable, S. L., Reis, H. T., Impett, E. A. i Asher, E. R. (2018). What do you do when things go right? The intrapersonal and interpersonal benefits of sharing positive events. U *Relationships, well-being and behaviour* (str. 144-182). Routledge.
- Glasser, W. (1999). *Choice theory: A new psychology of personal freedom*. HarperPerennial.
- Gottman, J. M. i Levenson, R. W. (2000). The timing of divorce: Predicting when a couple will divorce over a 14-year period. *Journal of Marriage and Family*, 62(3), 737-745. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00737.x>
- Groznicna, I. (2023). *Odnos taktika emocionalne manipulacije s privrženošću, percipiranom partnerovom rezpozivnošću i zadovoljstvom vezom u ljubavnom*

odnosu. [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu.

- Guerrero, L. K. (1996). Attachment-style differences in intimacy and involvement: A test of the four-category model. *Communications Monographs*, 63(4), 269-292. <https://doi.org/10.1080/03637759609376395>
- Guerrero, L. K. i Bachman, G. F. (2006). Associations among relational maintenance behaviors, attachment-style categories, and attachment dimensions. *Communication Studies*, 57(3), 341-361. <https://doi.org/10.1080/10510970600845982>
- Guerrero, L. K., Farinelli, L. i McEwan, B. (2009). Attachment and relational satisfaction: The mediating effect of emotional communication. *Communication Monographs*, 76(4), 487-514. <https://doi.org/10.1080/03637750903300254>
- Hammond, J. R. i Fletcher, G. J. (1991). Attachment styles and relationship satisfaction in the development of close relationships. *New Zealand Journal of Psychology*, 20, 56-56.
- Hawkins, J. L. (1968). Associations Between Companionship, Hostility, and Marital Satisfaction. *Journal of Marriage & Family*, 30(4).
- Hazan, C. i Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.52.3.511>
- Heller, D., Watson, D. i Ilies, R. (2004). The role of person versus situation in life satisfaction: a critical examination. *Psychological bulletin*, 130(4), 574. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.4.574>
- Hesse, C. i Mikkelson, A. C. (2017). Affection deprivation in romantic relationships. *Communication Quarterly*, 65(1), 20-38. <https://doi.org/10.1080/01463373.2016.1176942>
- Huston, T. L., Kamenov, Ž., i Huić, A. (2010). Inventory of affection and antagonism in marriage. [Neobjavljeni rad].
- Huston, T. L. i Vangelisti, A. L.. (1991). Socioemotional behavior and satisfaction in marital relationships: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(5), 721-733. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.61.5.721>
- Jacobson, N. S. i Margolin, G. (2019). *Marital therapy strategies based on social learning & behavior exchange principles*. Routledge.
- Jacobson, N. S., Waldron, H. i Moore, D. (1980). Toward a behavioral profile of marital distress. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 48(6), 696-703. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.48.6.696>

- Jakubiak, B. K. (2022). Affectionate touch in satisfying and dissatisfying romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 39(8), 2287-2315. <https://doi.org/10.1177/02654075221077280>
- Jakubiak, B. K., Fuentes, J. D. i Feeney, B. C. (2021). Individual and relational differences in desire for touch in romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(7), 2029-2052. <https://doi.org/10.1177/02654075211003331>
- Jelić, M., Kamenov, Ž. i Huić, A. (2014). Perceived spouse's affectionate and antagonistic behaviours and marital satisfaction. *Društvena istraživanja*, 23(1), 87-107. <https://doi.org/10.5559/di.23.1.05>
- Joel, S., Eastwick, P. W., Allison, C. J., Arriaga, X. B., Baker, Z. G., Bar-Kalifa, E., ... i Wolf, S. (2020). Machine learning uncovers the most robust self-report predictors of relationship quality across 43 longitudinal couples studies. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(32), 19061-19071. <https://doi.org/10.1073/pnas.1917036117>
- Józefacka, N. M., Szpakiewicz, E., Lech, D., Guzowski, K. i Kania, G. (2023). What Matters in a Relationship—Age, Sexual Satisfaction, Relationship Length, and Interpersonal Closeness as Predictors of Relationship Satisfaction in Young Adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(5), 4103. <https://doi.org/10.3390/ijerph20054103>
- Kamenov, Ž. i Jelić, M. (2003). Validacija instrumenta za mjerenje privrženosti u različitim vrstama bliskih odnosa: Modifikacija Brennanova Inventara iskustava u bliskim vezama. *Suvremena psihologija*, 6(1). <https://hrcak.srce.hr/3229>
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4. Izd.). Guilford Press.
- Klinger, E. (1977). *Meaning and void: Inner experience and the incentives in peoples lives*. University of Minnesota Press.
- Kumari, S. S. (2008). Multicollinearity: Estimation and elimination. *Journal of Contemporary research in Management*, 3(1), 87-95
- Kunce, L. J. i Shaver, P. R. (1994). An attachment theoretical approach to caregiving in romantic relationships. U K. Bartholomew i D. Perlman (Ur.), *Advances in personal relationships: Vol. 5. Attachment process in adulthood*, (str. 205-237). Kingsley.
- Lacković-Grgin, K., Nekić, M. i Penezić, Z. (2009). Usamljenost žena odrasle dobi: Uloga percipirane kvalitete bračnog odnosa i samostišavanja. *Suvremena psihologija*, 12 (1), 7-22. <https://hrcak.srce.hr/82654>

- Lamkin, J. i Lavner, J. A. (2019). *Antagonism and romantic relationships*. The Handbook of Antagonism, 269-280.
- Laurenceau, J. P., Barrett, L. F. i Rovine, M. J. (2005). The interpersonal process model of intimacy in marriage: A daily-diary and multilevel modeling approach. *Journal of Family Psychology*, 19(2), 314–323. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.19.2.314>
- Lawal, A. M. i Okereke, C. G. (2021). Relationship satisfaction in cohabiting university students: evidence from the role of duration of cohabitation, loneliness and sex-life satisfaction. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 16(2), 134-143. <https://doi.org/10.1080/17450128.2020.1842574>
- Legkauskas, V. i Pazniokaitė, G. (2018). Gender differences in relationship maintenance behaviors and relationship satisfaction. *Social welfare: interdisciplinary approach*, 8(2), 30-39. <https://doi.org/10.21277/sw.v2i8.367>
- Lemay Jr, E. P., Clark, M. S. i Feeney, B. C. (2007). Projection of responsiveness to needs and the construction of satisfying communal relationships. *Journal of personality and social psychology*, 92(5), 834. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.5.834>
- Lewandowski, K. i Schrage, T. (2010). A comparison of relationship satisfaction and sexual satisfaction in short-term and long-term relationships. *Journal of undergraduate Research*, 13, 1-4.
- Li, T. i Chan, D. K. S. (2012). How anxious and avoidant attachment affect romantic relationship quality differently: A meta-analytic review. *European journal of social psychology*, 42(4), 406-419. <https://doi.org/10.1002/ejsp.1842>
- Markman, H. J. (1981). Prediction of marital distress: A 5-year follow-up. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 49(5), 760–762. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.49.5.760>
- Mičić, L., Gršković, V., Smolić-Ročak, A. i Milaković, J. (2010). Relation between Perceived Quality of Intimate Relationships and Self-Silencing. Rad prezentiran na skupu *9th Alps Adria Psychology Conference*, Klagenfurt.
- Miga, E. M., Hare, A., Allen, J. P. i Manning, N. (2010). The relation of insecure attachment states of mind and romantic attachment styles to adolescent aggression in romantic relationships. *Attachment & human development*, 12(5), 463-481. <https://doi.org/10.1080/14616734.2010.501971>
- Mihelčić, G. (2023). *Dimenzije mračne trijade ličnosti kao prediktori oblika interakcija u partnerskim odnosima* [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu.

- Mikulincer, M. i Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. The Guilford Press.
- Mills, J. i Clark, M. S. (2001). Viewing close romantic relationships as communal relationships: Implications for maintenance and enhancement. U *Close romantic relationships* (str. 21-34). Psychology Press.
- Ministarstvo demografije i useljništva. (n.d.). *Mladi*. <https://mdu.gov.hr/mladi-5987/5987>
- Mišković, T. (2022). *Odnos privrženosti, percipirane partnerove responzivnosti, samootkrivanja i kvalitete romantičnog odnosa* [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu.
- Morrison, T. L., Goodlin-Jones, B. L. i Urquiza, A. J. (1997). Attachment and the representation of intimate relationships in adulthood. *The Journal of Psychology*, 131(1), 57. <https://doi.org/10.1080/00223989709603504>
- Musick, K. i Bumpass, L. (2012). Reexamining the case for marriage: Union formation and changes in well-being. *Journal of Marriage and family*, 74(1), 1-18. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2011.00873.x>
- Noller, P. i Feeney, J. A. (2006). *Close relationships: Functions, forms and processes*. Psychology Press.
- Petz, B., Kolesarić, V. i Ivanec, D. (2012). *Petzova statistika. Osnovne statističke metode za nematematičare*. Naklada Slap.
- Proulx, C. M., Helms, H. M. i Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and family*, 69(3), 576-593. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00393.x>
- Reeve, J. (2010). *Razumijevanje motivacije i emocija*. Naklada Slap.
- Reis, H. T. i Carmichael, C. L. (2006). Perceived Partner Responsiveness Scale (PPRS). U H. T. Reis, D. Crasta, R. D. Rogge, M. R. Maniaci i C.L. Carmichael, *The sourcebook of listening research: Methodology and measures* (str. 516-521). 8 John Wiley & Sons.
- Reis, H. T. i Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. U S. Duck (Ur.), *Handbook of personal relationships* (str. 367-389). Wiley.
- Rholes, W. S. i Simpson, J. A. (Ur.). (2004). *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications*. Guilford Publications.
- Rholes, W. S., Simpson, J. A. i Oriña, M. M. (1999). Attachment and anger in an anxiety-provoking situation. *Journal of personality and Social Psychology*, 76(6), 940. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.6.940>

- Righetti, F., Faure, R., Zoppolat, G., Meltzer, A. i McNulty, J. (2022). Factors that contribute to the maintenance or decline of relationship satisfaction. *Nature reviews psychology*, 1(3), 161-173. <https://doi.org/10.1038/s44159-022-00026-2>
- Roberson, P. N., Lenger, K. A. i Olmstead, S. B. (2018). Examining how romantic relationship quality influences individual psychological distress over time for men and women. *Journal of Adult Development*, 25, 259-269. <https://doi.org/10.1007/s10804-018-9290-4>
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M. i McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: a meta-analytic review. *Psychological bulletin*, 140(1), 140. <https://doi.org/10.1037%2Fa0031859>
- Ross, C. E. (1995). Reconceptualizing marital status as a continuum of social of attachment. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 129–140. <https://doi.org/10.2307/353822>
- Sedikides, C., Oliver, M. B. i Campbell, W. K. (1994). Perceived benefits and costs of romantic relationships for women and men: Implications for exchange theory. *Personal Relationships*, 1(1), 5-21. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1994.tb00052.x>
- Simpson, J. A. i Rholes, W. S. (1994). Stress and secure base relationships in adulthood. U K. Bartholomew i D. Perlman (Ur.), *Attachment processes in adulthood* (str. 181-204, 342 str.) Jessica Kingsley Publishers.
- Soons, J. P., Liefbroer, A. C. i Kalmijn, M. (2009). The long-term consequences of relationship formation for subjective well-being. *Journal of Marriage and Family*, 71(5), 1254-1270. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2009.00667.x>
- Thibaut, J. W. i Kelley, H. H. (1959). *The social psychology of groups*. John Wiley.
- Thibaut, J. W. i Kelley, H. H. (1978). *Interpersonal Relations: A Theory of Interdependence*. Wiley.
- Towler, A. J. i Stuhlmacher, A. F. (2013). Attachment styles, relationship satisfaction, and well-being in working women. *The Journal of social psychology*, 153(3), 279-298. <https://doi.org/10.1080/00224545.2012.735282>
- Tucker, J. S. i Anders, S. L. (1998). Adult attachment style and nonverbal closeness in dating couples. *Journal of nonverbal behavior*, 22, 109-124. <https://doi.org/10.1023/A:1022980231204>
- Ulloa, E. C., Hammett, J. F., Meda, N. A. i Rubalcaba, S. J. (2017). Empathy and romantic relationship quality among cohabitating couples: An actor–partner interdependence model. *The Family Journal*, 25(3), 208-214. <https://doi.org/10.1177/1066480717710644>

- VanLaningham, J., Johnson, D. R. i Amato, P. (2001). Marital happiness, marital duration, and the U-shaped curve: Evidence from a five-wave panel study. *Social forces*, 79(4), 1313-1341. <https://doi.org/10.1353/sof.2001.00554>
- Vollmann, M., Sprang, S. i van den Brink, F. (2019). Adult attachment and relationship satisfaction: The mediating role of gratitude toward the partner. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36 (11-12), 3875-3886. <https://doi.org/10.1177/0265407519841712>
- Wieselquist, J., Rusbult, C. E., Foster, C. A. i Agnew, C. R. (1999). Commitment, pro-relationship behavior, and trust in close relationships. *Journal of personality and social psychology*, 77(5), 942. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.77.5.942>
- Wills, T. A., Weiss, R. L. i Patterson, G. R. (1974). A behavioral analysis of the determinants of marital satisfaction. *Journal of consulting and clinical psychology*, 42(6), 802. <https://doi.org/10.1037/h0037524>
- Wilson, C. M. i Oswald, A. J. (2005). How does marriage affect physical and psychological health? A survey of the longitudinal evidence. *SSRN Electronic Journal* <https://doi.org/10.2139/ssrn.735205>
- Zorić, D. (2023). *Odrednice zadovoljstva vezom kod mladih* [Neobjavljeni diplomski rad]. Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu.

PRILOZI

Prilog A

Tablični prikaz sociodemografskih podataka i podataka o romantičnoj vezi

Varijabla	Kategorija	<i>N</i>	%
Rod	Muškarac	115	26.4
	Žena	320	73.6
Završeni stupanj obrazovanja	Osnovna škola	4	0.9
	Srednja škola	115	26.4
	Preddiplomski studij	128	29.4
	Diplomski studij	187	42.9
	Poslijediplomski ili doktorski studij	2	0.5
Mjesto življenja	Selo	35	8
	Manje mjesto	40	9.2
	Manji grad	104	23.9
	Grad	61	14
	Veliki grad	195	44.8
Radni status	Učenik/učenica	5	1.1
	Student/studentica	184	42.2
	Zaposlen/zaposlena	225	51.6
	Nezaposlen/nezaposlena	22	5
Status veze	U vezi	390	89.4
	U braku	46	10.6
Život s partnerom	Da	210	48.2
	Ne	226	51.8
Djeca	Da	30	6.9
	Ne	405	93.1
Orijentacija	Heteroseksualna veza	419	96.3
	Homoseksualno veza	16	3.7
Frekvencija viđanja	Svaki dan	251	57.6
	Nekoliko puta tjedno	141	32.3
	Jednom tjedno	12	2.8
	Nekoliko puta mjesečno	23	5.3
	Jednom mjesečno	2	0.5
	Rjeđe od jednom mjesečno	7	1.6
Priroda komunikacije	Uživo	333	76.9
	Putem indirektnih sredstva komunikacije	100	23.1

Legenda: *N* – broj sudionika, % - postotak sudionika koji se nalazi u pojedinoj kategoriji varijabli

Prilog B

Provjera preduvjeta za provedu statističkih parametrijskih testova

Varijabla	Shapiro-Wilk <i>p</i>	Skewness	Kurtosis
Izbjegavajuća privrženost	<.001	1.77	3.60
Anksiozna privrženost	<.001	0.81	0.13
Iskazivanje naklonosti	<.001	-2.50	9.46
Iskazivanje antagonizma	<.001	0.48	-0.33
Responzivnost partnera	<.001	-2.33	6.10
Zadovoljstvo vezom	<.001	-1.26	1.51

Legenda: *p* = statistička značajnost

Prilog C

Provjera multikolinearnosti korištenjem statističkih pokazatelja VIF i Tolerance

Varijabla	VIF	Tolerance
Rod	1.12	0.89
Trajanje veze	1.24	0.81
Dob	1.18	0.85
Izbjegavajuća privrženost	1.62	0.62
Anksiozna privrženost	1.42	0.71
Iskazivanje naklonosti	1.98	0.50
Iskazivanje antagonizma	1.39	0.72
Responzivnost partnera	1.79	0.56

Legenda: VIF = faktor inflacije varijance